

March-April 2021, Volume 10, Issue 2

Comparison of the Effect of Sport on Violence of Athlete and Non-Athlete Criminals

Mohammadreza Esmaeili^{1*}, Parviz Babadi², Akbar Afarinesh khaki³

1- Associate Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tehran Center, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2-PhD of Sport Sociology. Khuzestan Prisons Administration, Khuzestan, Iran.

3-Assistant Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Corresponding author: Mohammadreza Esmaeili, Associate Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tehran Center, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: Dr.m.esmaeili@Gmail.com

Received: 16 Sep 2020

Accepted: 21 Dec 2020

Abstract

Introduction: Exercise, as one of the most important leisure activities, has several educational purposes and can be effective in adapting criminals to the prison environment. The aim of this study was to compare the effect of exercise on violence of athletic and non-athletic criminals in Khuzestan province in 2017-2018

Methods: The present study was conducted in two stages: qualitative-quantitative (methodological) and descriptive-comparative.

The statistical sample of the study in the qualitative stage of 12 people included employees, faculty members and criminals and in the quantitative stage of the research were 487 people (291 athletes and 196 non-athletes). Sampling in the qualitative stage was done by non-random and purposeful method and in the quantitative stage by systematic random sampling method based on Krejcie and Morgan Table. In the first stage (qualitative), the demographic questionnaire "Effect of Exercise on Criminals Violence Scale" was designed and the construct validity, divergent, convergent and combined reliability of the scale were measured. In the second stage (quantitative), the developed scale was distributed among the above samples. Data were analyzed by SPSS.22 and PLS. 23.

Results: In the qualitative stage, the "Effect of Exercise on Criminals Violence Scale" was developed with 36 items and 5 main themes of physical health, mental health, non-return to prison, reduction of violence and group participation. The results of the quantitative stage also indicate that the effect of exercise on reducing the violence of athlete criminals (0.57) compared to non-athlete criminals (0.41) was significant.

Conclusions: Considering the effect of sport in reducing the violence of criminals, it is suggested that managers and officials adopt more regular and extensive programs to establish sports classes and facilities in penitentiaries.

Keywords: Offenders, Violence, Sports, Athlete.

مقایسه اثر ورزش در خشونت بزهکاران ورزشکار و غیر ورزشکار

محمدرضا اسماعیلی^{۱*}، پرویز بابادی^۲، اکبر آفرینش خاکی^۳

۱- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
 ۲- دکتری جامعه‌شناسی ورزش، اداره کل زندان‌های خوزستان، خوزستان، ایران.
 ۳- استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: محمدرضا اسماعیلی، دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ایمیل: Dr.m.esmaeili@Gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۶/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۳۰

چکیده

مقدمه: ورزش به عنوان یکی از فعالیت‌های مهم اوقات فراغت، دارای اهداف تربیتی متعددی بوده و می‌تواند در سازگاری بزهکاران با محیط ندامتگاه موثر واقع گردد. هدف پژوهش حاضر مقایسه اثر ورزش در خشونت بزهکاران ورزشکار و غیر ورزشکار استان خوزستان در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۷ می‌باشد.

روش کار: پژوهش حاضر در دو مرحله کیفی- کمی (روش شناسی) و توصیفی- مقایسه‌ای انجام شد. نمونه آماری پژوهش در مرحله کیفی ۱۲ تن شامل کارمندان، اعضای هیات علمی و بزهکاران و در مرحله کمی پژوهش ۴۸۷ تن (۲۹۱ تن بزهکار ورزشکار و ۱۹۶ تن بزهکار غیر ورزشکار) بودند. نمونه‌گیری در مرحله کیفی به روش غیرتصادفی و هدفمند و در مرحله کمی به روش تصادفی منظم و بر اساس جدول کرجسی و مورگان انتخاب شدند.

در مرحله اول (کیفی) "مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران" (Effect of Exercise on Criminals Violence Scale) با تحلیل مصاحبه‌های انجام شده، طراحی و روایی‌سازه، واگرا، همگرا و پایایی ترکیبی مقیاس اندازه‌گیری شد. در مرحله دوم (کمی) پرسشنامه جمعیت‌شناختی و مقیاس طراحی شده و بین نمونه‌های بخش کمی توزیع شد. داده‌ها به وسیله نرم افزارهای آماری اس پی اس نسخه ۲۲ و پی ال اس نسخه ۲۳ مورد بررسی گرفت.

یافته‌ها: در مرحله اول "مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران" با ۳۶ عبارت و ۵ درون مایه اصلی سلامت جسمانی، سلامت روانی، عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه، کاهش خشونت و مشارکت گروهی طراحی و روانسنجی گردید. نتایج مرحله دوم نشان داد که تفاوت میزان خشونت در بزهکاران ورزشکار (۰/۵۷) در مقایسه با بزهکاران غیرورزشکار (۰/۴۱) معنادار بوده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به تاثیر ورزش در کاهش خشونت بزهکاران، پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولین، برنامه‌های منظم و گسترده تری جهت ایجاد کلاس‌ها و امکانات ورزشی در ندامتگاه‌ها، اتخاذ نمایند.

کلیدواژه‌ها: بزهکار، خشونت، ورزش، ورزشکار.

مقدمه

داشته باشد (۱). بعلاوه، در تقسیم بندی دیگر، خشونت را به چهار نوع فیزیکی (نسبت به انسان، اعم از درون فردی و میان فردی و خشونت نسبت به اشیا و اموال، اعم از اموال شخصی یا عمومی)، کلامی (توهین، تمسخر)، ترکیبی (ترکیبی از دو نوع قبلی) و اجتماعی (سرپیچی از مقررات) تقسیم کرده اند (۲).

خشونت (Violence) عملی آسیب زنده است که فرد برای پیشبرد مقاصد خویش به کار می‌برد و صرفاً جنبه فیزیکی (بدنی) ندارد، بلکه ممکن است ابعاد روانی (فحاشی، تحقیر، منزوی کردن، داد و فریادزدن و ...)، اقتصادی (شکستن وسایل) و حتی جنسی (آزار و مزاحمت جنسی و تجاوز) نیز

نهادهای مدرسان و جایگزین خانواده یا سرپرست خانوار، کمک را به سوی حبس سوق می دهد که چرخه باطل جرم، حبس و انحراف اجتماعی را در نسل های متمادی به وجود می آورد. باتوجه به این عوامل و هزینه های سنگین ناشی از نگهداری بزهکاران در کشور، که زمینه ساز بروز مشکلات و انحرافات بسیاری در جامعه می باشد، لازم است اقدامی در زمینه پیشگیری از این معضل اجتماعی به عمل آید (۸).

ورزش به عنوان پدیده ای اجتماعی که اکثریت افراد جامعه با آن سروکار دارند و به عنوان یک حوزه اثربخش در فرهنگ و رفتارهای اجتماعی شناخته شده است. ورزش احساس رضایت باطنی شخص را بالایی برد و فرد احساس موفقیت می کند (۹). با عنایت به این امر که ورزش در همه انسان ها موجب سلامت روان و جسم می شود، لذا شرایط زندگی بهتر نیز می شود. نتایجی که ورزش بر یک فرد بزهکار می تواند داشته باشد شامل تأمین سلامتی در برابر بیماری ها، تسهیل رشد و تقویت بدن، ایجاد ورزشدگی، افزایش مقاومت و میزان تحمل، بازسازی و توانمند کردن بدن، رشد و پرورش و توجه به کرامت والای خویشتن و شناخت مسئولیت های انسانی، افزایش توان و قدرت تصمیم گیری و خودداری از پذیرش افکار تحمیلی می باشد (۱۰). از این جهت که اکثر مجرمین دارای نگرشی منفی نسبت به خود هستند، با ورزش می توان نگرش مثبت نسبت به خود را در فرد ایجاد کرد. تردیدی نیست که ورزش به عنوان نهادی اجتماعی، شیوه های بسیاری از مردم جهان و بخصوص قشر جوان را به طرق مختلف فیزیکی، اقتصادی، آموزشی و اجتماعی خوب یا بد متاثر ساخته است. لذا بهترین روش برای رسیدن به وضعیت روحی طبیعی، ورزش است. مطالعات نشان می دهد که ورزش تأثیرات فیزیولوژیکی بر بدن دارد که سبب آرامش در افراد می شود (۱۱). با توجه به مطالب فوق، انجام ورزش های گروهی می تواند در تغییر شخصیت و سازگاری بزهکاران با محیط ندامتگاه و همچنین پس از آزادی آن ها از طریق انتقال اخلاق حسنه، معرفی الگوهای شایسته تغییر ایجاد نماید.

سازگاری اجتماعی به توانایی شخص در برقراری ارتباط با دیگران مربوط می شود و با مشخصه هایی مانند رعایت حقوق دیگران، احسان و نیکی و کنار گذاشتن رفتار های تجاوزگرانه مشخص می گردد. لذا با ایجاد فضایی

Espele (۳) معتقد است که رفتار خشونت آمیز علاوه بر بروز صدمات جسمی و روانی مشهود و آنی، برای مرتکبین و قربانیان، پیامدهای نامطلوب آموزشی و روانی درازمدت نیز دارد. همچنین رفتار خشونت آمیز به ایجاد آثار منفی از جمله از بین رفتن محیط خلاقیت، ایجاد فضای خشونت زا و بروز نگرانی و اضطراب در فضای یادگیری منجر می شود و این پدیده، عدم تأکید بر انجام وظایف و تکالیف و از بین رفتن فضای همکاری و هماهنگی اجتماعی را در پی دارد (۴).

تمام جوامع امروزی با مسئله خشونت مواجهند اما آنچه که امروزه نگرانی جوامع را، موجب شده همان وسعت و دامنه خشونت است. در ایران نیز جهش ناگهانی خشونت در شهرهای بزرگ در آمار و ارقام خودنمایی می کند. در فاصله دهه های ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۲ در ایران تعداد بزهکاران جرم و جنایت سه برابر شده است (۵). لذا بررسی اطلاعات و آمار از گسترش پدیده ی ناپهتجار خشونت در بین اعضای جامعه حکایت دارد که در واقع زندگی انسان ها مثل حلقه های زنجیری به هم متصل است و رفتارهای خشونت آمیز چه در مورد مرتکبین و چه در مورد قربانیان بر مراحل بعدی زندگی فرد و اجتماع کلی اثرگذار است. از اینرو شناخت رفتارهای خشونت آمیز، پیدا کردن علل و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن ها، کنترل و از بین بردن این عوامل، به ایجاد محیطی سالم در سطح فردی و اجتماعی کمک می کند. لذا می توان به کاهش خشونت های خانوادگی، کاهش خشونت در دنیای سیاست و اقتصاد کمک کرد تا به «دنیای بدون خشونت» نزدیکتر شد (۶).

از سوی دیگر، با توجه به اینکه تعداد قابل توجهی از جرائم منجر به ندامتگاهی شدن مجرم می گردد؛ ندامتگاه از جمله نهادهای هزینه بر اجتماعی است؛ از آن جمله هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ندامتگاه بر اجتماع و هزینه های فردی، خانوادگی و اجتماعی حبس و ندامتگاه، بر جامعه می باشد که ضرورت هرگونه اقدامی برای کاهش حبس و استفاده از ندامتگاه را مطرح می کند. هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ندامتگاه مانند تخریب اموال عمومی و مشکلات بهداشت و درمان مانند بی مبالاتی جنسی، گرایش به سوءمصرف مواد، تزریق مواد و شیوع بیماری های نوپدیده می باشد (۷). مهم تر از همه این موارد به وجود آمدن یک چرخه ارتکاب جرم بین نسلی است که براساس ترکیبی از ضعف مالی، آموزش ضعیف، الگوی نامناسب رفتاری و فقدان

وجود مشارکت کم، ورزش و فعالیت های جسمانی مبتنی در ندامتگاه، مزایای جسمی و روانی دارد که می تواند میزان جرم و جنایت را کاهش دهد.

با توجه به مطالب فوق و عنایت به این امر که بیش ترین گروه درگیر با مسئله خشونت، گروه فعال و جوان جامعه می باشد که ایجاد آسیب های جسمی و روانی در این گروه سنی، موجب وارد شدن صدمات اقتصادی به جامعه و از کار افتادن نیروی فعال کار در جامعه می گردد (۱۷). بعلاوه، خشونت یک مسئله فردی نمی باشد و جزئی از یک نظام یا جریان اجتماعی است که زندگی اجتماعی افراد دیگر و کل اجتماع را تهدید می کند (۵). لذا، برای سنجش این متغیر، نیاز به وجود ابزاری روا و پایا نیز، می باشد که با توجه به بررسی های پژوهشگر در پژوهش های موجود، ابزاری که اثر ورزش در خشونت بزهکاران را بسنجد، یافت نشد. لذا در پژوهش حاضر، ابتدا «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» طراحی گردید. پژوهش حاضر با هدف مقایسه اثر ورزش در خشونت بزهکاران ورزشکار و غیر ورزشکار استان خوزستان در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۸ انجام شد.

روش کار

روش پژوهش حاضر دومرحله کیفی- کمی (روش شناسی) و توصیفی- مقایسه ای انجام شده است. محیط پژوهش نیز در دو بخش کیفی و کمی، در محیط ندامتگاه های ۱۰ گانه استان خوزستان یعنی: ندامتگاه مرکزی اهواز، ندامتگاه ماهشهر، ندامتگاه بهبهان، ندامتگاه شوشتر، ندامتگاه رامهرمز، ندامتگاه مسجدسلیمان، ندامتگاه دزفول، ندامتگاه آبادان، ندامتگاه سپیدار (اندرزگاه زنان) و کانون اصلاح و تربیت اهواز بود.

جامعه مورد مطالعه در مرحله کیفی شامل ۱۲ تن از کارمندان و اعضای هیات علمی دانشگاه علمی- کاربردی مرکز آموزش منطقه ۳ ندامتگاه ها زیرمجموعه ندامتگاه های خوزستان در رشته های جامعه شناسی، روان شناسی، حقوق و تربیت بدنی بود. نمونه آماری در مرحله کیفی به روش غیرتصادفی و هدفمند ۱۲ تن (۷ تن کارمند و اعضای هیات علمی و ۵ تن بزهکار)، انتخاب و وارد پژوهش شدند که مصاحبه ها تا زمان اشباع اطلاعاتی با نمونه فوق ادامه یافت.

هدف از انجام بخش کیفی، طراحی «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» (Effect of Exercise on Criminals)

برای ورزش کردن و اختصاص زمان مناسب برای آن ها از رفتارهای پرخطر جلوگیری می شود. از طرفی، در محیط های ورزشی و ورزش های گروهی، بهتر می توان به ارشاد و راهنمایی مبادرت ورزید چراکه افراد هنگام انجام فعالیت های شاد به طور غیرمستقیم، بیشتر پذیرای قوانین و قبول واقعیات می باشند و از این موضوع می توان در جهت تقلیل اختلافات و رفتارهای پرخطر آن ها استفاده کرد (۱۲).

در حوزه جامعه شناختی از ورزش به عنوان راهکاری برای کنترل فشار روانی یاد می کنند. ورزش های گروهی منظم می تواند برخی از هورمون های زیان بخش را که بر اثر فشار روانی در بدن ترشح شده است؛ دفع نماید و اضطراب و افسردگی را کاهش می دهد و برای تحمل فشار روحی و جسمی، در بدن مقاومت ایجاد کند. عدم تحرک بزهکاران و گذراندن وقت به بطالت، به ناسازگاری و پرخاشگری آن ها می انجامد. ورزش به عنوان پدیده اجتماعی به ابعاد شخصیتی افراد و الگوهای رفتاری آن ها و کاهش و بهبود فشارهای روانی و جلوگیری از تنش های عصبی کمک می کند و باعث رشد و تقویت روحیه اعتماد به نفس، تخلیه عقده های درونی و تمایلات سرکوب شده، کاهش ارتکاب جرم و تغییر نگرش ها و همچنین بهبود روابط انسانی می گردد. ورزش، اعتماد به نفس بزهکاران را افزوده و نگرش منفی به خود و دیگران را تغییر می دهد و زمینه سازش، همکاری و مشارکت صحیح در ارتباطات سالم اجتماعی فراهم می شود. ورزش می تواند به عنوان یک ابزار آموزشی، تشویقی و حتی تعدیل کننده مورد استفاده قرار گیرد. از دیگر مزایای ورزش ها، تقویت خودباوری است، لذا بزهکاران می توانند شخصیت خود را در رابطه با رفتار های مطابق با نرم جامعه تقویت نمایند (۱۳).

نتایج پژوهش خوشنام و مسعودی (۱۴) نشان داده است اگرچه بین پرخاشگری بزهکاران ورزشکار و غیرورزشکار تفاوت معناداری وجود ندارد ولی بزهکاران ورزشکار نسبت به بزهکاران غیرورزشکار در سطح کمتر و بهتری از نمره پرخاشگری به سر می برند. بعلاوه، بررسی نتایج پژوهش روستایی و همکاران (۱۵) نشان داده آموزش مدیریت خشم و دارودرمانی در کاهش پرخاشگری بزهکاران موثر و کارآمد بود و در این میان مدیریت خشم نسبت به دارودرمانی در کاهش پرخاشگری موثرتر است. همچنین یافته های پژوهش Lewis & Meek (۱۶) نشان می دهد که با

در تحلیل داده های کیفی مراحل زیر طی شد:
 ۱- مرور داده ها ۲- تدوین راهنمای کدگذاری ۳- سازماندهی داده ها ۴- طبقه بندی داده ها ۵- کدگذاری باز ۶- کدگذاری محوری ۷- تدوین گزارش نهایی تحلیل داده های کیفی (۱۹).

در این قسمت، عبارت های مقیاس طراحی شده، طبقه بندی شد.

برای تأیید روایی محتوا به روش کیفی، از نظرات ۱۰ تن از مدرسین و اعضای هیئت علمی مرتبط با ابزارسازی و بزهکاری استفاده شد (۱۸). به این صورت که برای بررسی پایایی و عینی بودن اطلاعات از نظرات پژوهشگران خارج از مطالعه، بهره گرفته شد و مقبولیت (credibility) داده ها، با بازنگری ناظرین (check peer)، تأیید (confirmability) استفاده شد؛ اطمینان یا ثبات یافته ها (dependability) با مطالعه مجدد کل داده ها، از طریق ویرایش مطالب مبهم و اضافه نمودن مطالب ضروری فراهم گردید. در بخش کیفی، «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» (Effect of Exercise on Criminals Violence Scale) طراحی گردید. نتایج بخش کیفی شامل ۵ درون مایه اصلی و ۳۶ عبارت بود

۵ درون مایه اصلی شامل سلامت جسمانی (physical health) (۵ عبارت: ۱-۵)، سلامت روانی (mental health) (۱۰ عبارت: ۱۵-۶)؛ عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه (no return to prison) (۶ عبارت: ۲۱-۱۶)؛ کاهش خشونت (reduce violence) (۷ عبارت: ۲۸-۲۲) و مشارکت گروهی (participation) (۸ عبارت: ۳۶-۲۹) است. پاسخ دهی لیکرت ۵ درجه ای به صورت خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد و از نمره ۱ تا ۵ بود. حداقل نمره ۳۶ و حداکثر ۱۸۰ نمره می باشد.

جهت سنجش روایی سازه از روش (تحلیل عاملی تاییدی و اکتشافی)، واگرا (از طریق روش روایی واگرای یگانه- دوگانه) (Heterotrait-Monotrait Ratio)، همگرا (از طریق شاخص متوسط واریانس استخراج شده) (Average Variance Extracted) و برای بررسی پایایی از روش پایایی ترکیبی (Composite Reliability) استفاده شد. نتایج حاکیست در روایی همگرا، واریانس مستخرج ابعاد پرسشنامه بیشتر از ۰/۷۰ بدست آمد که نشان دهنده روایی همگرایی خوب ابزار است (جدول ۱). همچنین روایی همگرایی مولفه های

(Violence Scale) بود. معیارهای ورود و خروج در بخش کیفی برای بزهکاران، داشتن سابقه کیفری موثر و بیش از یک بار و ساکن شهر خوزستان بود. برای کارمندان و اعضای هیات علمی نیز، داشتن سابقه شغلی بین ۱۵-۲۵ سال، اشتغال در سال های ۱۳۹۷-۱۳۹۸ از کارمندان یا از اعضای هیات علمی دانشگاه علمی- کاربردی مرکز آموزش منطقه ۳ ندامتگاه های زیرمجموعه ی ندامتگاه خوزستان (در رشته های جامعه شناسی، روان شناسی، حقوق و تربیت بدنی) بود. جهت شرکت در پژوهش، رضایت کامل داشتند. در این بخش، مصاحبه با بزهکاران بصورت انفرادی و مصاحبه با کارمندان و اعضای هیات علمی بصورت گروه مدار (focus group interview) انجام شد. دلیل استفاده از افراد بزهکار در بخش کیفی پژوهش، کسب اطلاعات کامل تری بود، زیرا این اطلاعات برای طراحی ابزاری کمی برای سنجش مفهوم مدنظر، می تواند مفید واقع شود (۱۸).

در این مرحله از کار، ابتدا مفهوم ورزش های گروهی، خشونت و بزهکار با استفاده از منابع و مروری بر مقالات موجود انجام گرفت. سپس با دریافت مجوز از «مرکز آموزش و شورای پژوهش» و «مرکز آموزش ندامتگاه های خوزستان» به ندامتگاه ها مراجعه شد و با همکاری مدیران مراکز و توضیح اهداف پژوهش، جمع آوری داده ها آغاز و مصاحبه نیمه-ساختاریافته انجام شد. جلسات مصاحبه بنا به نظر شرکت کنندگان و ترجیحاً در ندامتگاه و جهت ایجاد محیطی آرام و بدون هیاهو، برگزار شد که پس از انجام مصاحبه با ۱۲ تن اشباع اطلاعاتی، حاصل گردید. به منظور افزایش دقت مطالعه و جلوگیری از فراموشی از دستگاه ضبط صوت (هم برای بزهکاران و هم کارمندان و اعضای هیات علمی) استفاده شد. سوالات مصاحبه، مورد بررسی قرار گرفت بدین شرح می باشد:

- ۱- ورزش های گروهی چه تاثیری بر سلامت بزهکاران دارد؟
  - ۲- شرکت در ورزش های گروهی چه تاثیری بر میزان احتمال بازگشت مجدد و یا عدم بازگشت مجدد بزهکاران به ندامتگاه دارد؟
  - ۳- تاثیر ورزش های گروهی بر کاهش یا افزایش خشونت بزهکاران چگونه است؟
- مصاحبه های ضبط شده کلمه به کلمه روی کاغذ آورده و به طور همزمان با فرآیند جمع آوری داده ها تحلیل شدند.

سلامتی جسمانی و روانی (بصورت مشترک) ۰/۹۲، عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه ۰/۶۲، کاهش خشونت ۰/۶۱ و مشارکت گروهی ۰/۶۸ بدست آمد. بعلاوه، نتایج پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ و ضرایب پایایی ترکیبی به ترتیب شامل: مشارکت گروهی: ۰/۹۳ و ۰/۹۵، سلامتی جسمی و روانی: ۰/۹۱ و ۰/۹۶، کاهش خشونت: ۰/۸۹ و ۰/۹۲، بازگشت مجدد به ندامتگاه ۰/۸۷ و ۰/۹۱ بود.

در مطالعه حاضر، برای گردآوری داده های کیفی و کمی، از مرکز آموزش و شورای پژوهش و مرکز آموزش ندامتگاه- های خوزستان مجوز کسب گردید. در مرحله کمی، جامعه آماری شامل کلیه بزهکاران استان خوزستان در سال ۹۸-۱۳۹۷ بود که شامل ۱۲۰۰۰ (ورزشکار و غیرورزشکار) بودند. به روش تصادفی منظم و بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعداد ۴۸۷ تن انتخاب شدند که در بین آن ها ۲۹۱ تن ورزشکار و ۱۹۶ تن غیر ورزشکار بودند. با توجه به اینکه در پرونده و فرم های اطلاعات شخصی بزهکاران، ورزشکار و غیرورزشکار بودن آن ها، درج گردیده بود، لذا به هنگام نمونه گیری بزهکاران ورزشکار و غیرورزشکار از هم تمییز داده می شد.

جمع آوری داده ها نیز بدین صورت بود که، پژوهشگر پس از مراجعه به ندامتگاه ها و هماهنگی با مدیران، پرسشنامه جمعیت شناختی (شامل سن، جنسیت و سطح تحصیلات) و «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» را در بین بزهکاران، توزیع نمود و با توضیح اهداف پژوهش و مسائل مربوط به آن، از آن ها خواسته شد تا ابزار ها را با دقت مطالعه نموده و پاسخ دهند. جهت شرکت در پژوهش، رضایت کامل داشتند. همچنین نمونه ها هر زمان که از ادامه پژوهش منصرف می شدند، مختار به خروج از پژوهش بوده و هیچگونه اجباری برای ادامه کار نداشتند. ملاحظات اخلاقی نیز بدین صورت بود که اطمینان دادن به مشارکت کنندگان برای محرمانه نگه داشتن نام آن ها و حفظ رازداری از اصول اخلاقی این پژوهش بود. جمع آوری داده ها در محیط ندامتگاه و حدود یکماه به طول انجامید. پاسخگویی به پرسشنامه ها محدودیت زمانی وجود نداشت. برای تحلیل داده های بخش کمی، از نرم افزارهای آماری اس پی اس نسخه ۲۲ و اسمارت پی ال اس نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته ها

اطلاعات جمعیت شناختی بخش کیفی از جهت میزان تحصیلات در بزهکاران: ۱ تن سیکل، ۱ تن کاردانی، ۲ تن کارشناسی، ۱ تن ارشد و در اعضای هیات علمی و کارمندان: ۱ تن کارشناسی، ۳ تن کارشناسی ارشد، ۳ تن دکترا بودند. همچنین از جهت رده سنی در بزهکاران: ۱ تن ۱۸-۲۵ سال، ۳ تن ۲۵-۳۳ سال، ۱ تن بالای ۳۳ سال و در کارمندان و اعضای هیات علمی: ۱ تن ۲۵-۳۳ سال، ۶ تن بالای ۳۳ سال بودند. همچنین از نظر سابقه شغلی کارمندان و اعضای هیات علمی: ۳ تن ۱۷-۲۰ سال، ۲ تن ۲۰-۲۳ سال و ۲ تن بالای ۲۳ سال بودند.

در بخش کمی نیز، ۵۳/۶ درصد را مردان و ۴۶/۴ را زنان تشکیل دادند. میزان تحصیلات بیشترین تعداد با ۵۵/۲ درصد زیردیپلم و کمترین تعداد با ۴/۵ درصد کارشناسی ارشد بود. ۴۳/۱ درصد مجرد و ۵۶/۹ درصد متأهل بودند. جهت بررسی فرض نرمال بودن متغیرها، مقادیر بدست آمده برحسب شاخص کشیدگی از ۰/۰۴۲ تا ۱/۲۲۸- و بر اساس شاخص چولگی از ۰/۲۰۷- تا ۰/۸۶۵- در نوسان بوده که با توجه به قرار گرفتن مقادیر دست آمده در بازه ۲- تا ۲+ می توان گفت داده ها توزیع نرمال دارند. شاخص KMO نشان داد که تعداد نمونه ها برای تحلیل کافی است (۰/۹۳۳). علاوه بر این، نتایج آزمون کرویت بارتلت نشان دهنده رد شدن فرض صفر این آزمون بود. بنابراین، ماتریس همبستگی بین عبارات مقیاس برای تحلیل مناسب است ($X^2 = 9632/97$ و $P < 0/001$).

بررسی میزان اشتراک اولیه (initial communalities) و بعد از استخراج عامل ها نشانگر آن بود که اشتراک اولیه تمامی آن ها برابر یک هستند. میزان اشتراکات بعد از استخراج عامل ها برای همه متغیرها بالاتر از ۵۰ درصد (از حداقل ۵۴ درصد تا حداکثر ۸۰ درصد) و بیانگر توانایی آن ها در تبیین واریانس متغیرهای مورد مطالعه است. (جدول ۱) مقادیر ویژه (eigenvalues) و واریانس تبیین شده مربوط به هر عامل را نشان می دهد. در مجموع ۴ عامل، حدود ۷۰/۸ درصد از کل واریانس متغیرهای اصلی پژوهش را تبیین می نماید. در روش حاضر برای چرخش عاملی از روش واریماکس (varimax) استفاده شده است.

جدول ۱: عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد تجمعی

ردیف	عامل‌ها	مقدار ویژه	مقدار ویژه بعد از چرخش	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
۱	اول	۱۳/۰۲	۵/۳۸	۲۳/۳۷	۲۳/۳۷
۲	دوم	۱/۳۶	۴/۲۲	۱۸/۳۴	۴۱/۷۱
۳	سوم	۱/۰۵	۳/۵۸	۱۵/۵۶	۵۷/۲۶
۴	چهارم	۰/۸۵	۳/۱۱	۱۳/۵۴	۷۰/۸۰

جدول ۲: واریانس مستخرج از متغیرها و همبستگی بین آن‌ها

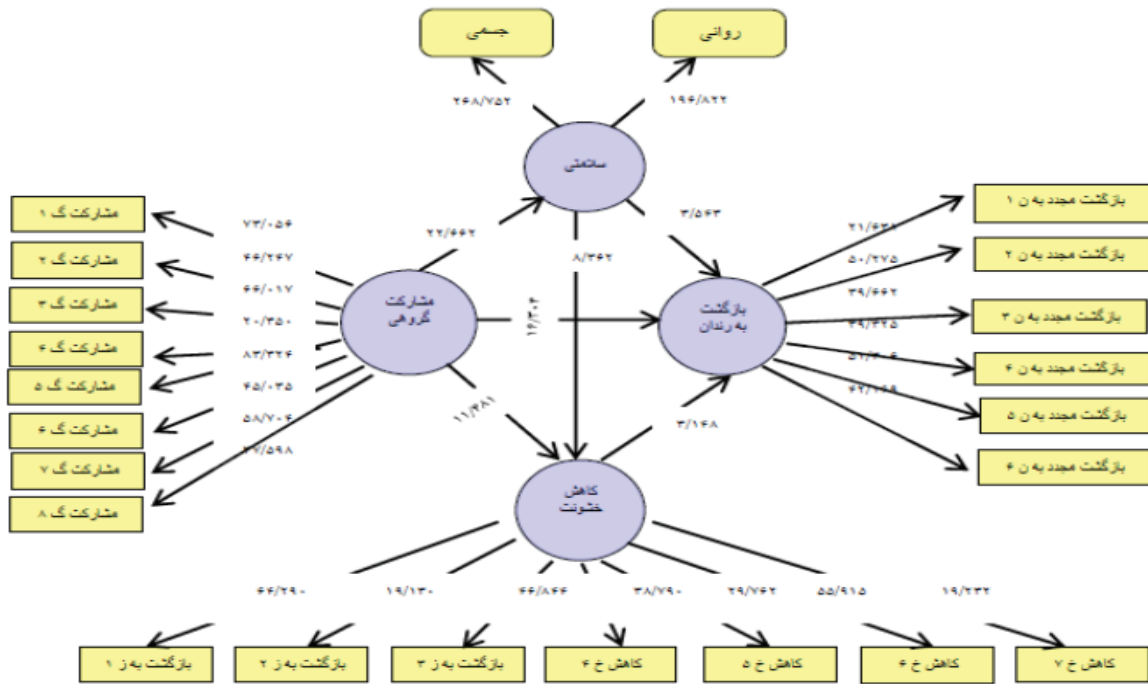
متغیر	مشارکت گروهی	سلامتی	کاهش خشونت	بازگشت مجدد به ندامتگاه
مشارکت گروهی	۰/۸۲۶			
سلامتی	۰/۶۹۰	۰/۹۵۹		
کاهش خشونت	۰/۸۱۶	۰/۷۷۵	۰/۷۷۹	
عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه	۰/۸۶۷	۰/۷۱۵	۰/۷۹۳	۰/۷۸۴

نرم افزار Smart PLS، برای داده های مورد بررسی نشان داده شده است. در ادامه، هر فرضیه، به طور جداگانه مورد تحلیل قرار می گیرد. (T-value)، معنادار بودن اثر متغیرها را بر هم نشان می دهند. اگر T-Value بیشتر از قدر مطلق ۱/۹۶ باشد، وجود رابطه میان متغیرها تأیید می شود و اگر T-Value کمتر از قدر مطلق ۱/۹۶ باشد، وجود رابطه میان متغیرها رد می شود.

در (جدول ۲)، اعداد اصلی روی قطر اصلی، واریانس مستخرج شده از عوامل می باشد که همگی بالای ۰/۷ هستند و اعداد دیگر همبستگی بین عوامل را نشان می دهند. به منظور ارزیابی الگو مفهومی پژوهش و همچنین اطمینان یافتن از وجود یا عدم وجود رابطه علی میان متغیرهای پژوهش و بررسی تناسب داده های مشاهده شده با الگوی مفهومی پژوهش، فرضیه های پژوهش با استفاده از الگوی معادلات ساختاری آزمون شدند. در ادامه خروجی های

شکل ۱: رابطه علی متغیرها در حالت استاندارد

شکل ۲: رابطه علی متغیرها در حالت معناداری

خلاصه نتایج پژوهش به صورت زیر است:

جدول ۳: نتایج متغیرهای الگوهای آزمون شده

نتیجه	مقدار t	ضریب همبستگی	ضرایب
تأیید	۱۶/۳۰۴	۰/۶۳۰	مشارکت گروهی ← عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه
تأیید	۲۲/۶۶۱	۰/۶۹۰	مشارکت گروهی ← سلامتی
تأیید	۱۱/۴۸۱	۰/۵۲۸	مشارکت گروهی ← کاهش خشونت
تأیید	۸/۳۶۲	۰/۴۰۴	سلامتی ← کاهش خشونت
تأیید	۳/۵۴۳	۰/۱۶۳	سلامتی ← عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه
تأیید	۳/۱۴۸	۰/۱۵۳	کاهش خشونت ← عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه

در (جدول ۳) خلاصه الگو ذکر شده است که شامل ارتباط دو متغیر و جهت ارتباط آن ها با هم هست. مقدار t برای همه روابط از ۱/۹۶ بزرگتر است و نشان می دهد همبستگی ها معنا دار هستند.

پژوهش حاضر در بخش کیفی با هدف طراحی «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» و در بخش کمی، مقایسه اثر ورزش در خشونت بزهکاران ورزشکار و غیر ورزشکار استان خوزستان انجام شد.

در بخش کیفی، «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» با ۳۶ عبارت و ۵ زیرمقیاس با عناوین سلامت جسمانی، سلامت روانی، عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه، کاهش

خشونت و مشارکت گروهی طراحی و روان سنجی گردید. با توجه به بررسی های پژوهشگر، مقیاسی که تاثیر ورزش در خشونت بزهکاران را مورد سنجش قرار دهد، یافت نگردید و پژوهش های اخیر مرتبط، جهت سنجش از ابزارهای پژوهشگر ساخته ای استفاده نموده بودند. بعنوان مثال، عرب نژاد و یزدان پناه (۵) در پژوهش خود ابزاری جهت سنجش عوامل مرتبط با خشونت و سابقه آن در بین جوانان، ابزاری را طراحی نمود که این ابزار، دارای ۱۲ عبارت و ۴ زیرمقیاس با عنوان تصور از خوردن برچسب منحرف (۲عبارت)، توجیه عمل مجرمانه (۴ عبارت)، رفتار خشن با فرد/ تنبیه بدنی (۴عبارت)، مشاهده رفتار خشن در خانواده (۲عبارت) بوده است. روایی ابزار طراحی شده را فقط از نوع روایی محتوا سنجید که نتایج روایی محتوا گزارش نشده است و پایایی

بحث

پژوهش حاضر در بخش کیفی با هدف طراحی «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» و در بخش کمی، مقایسه اثر ورزش در خشونت بزهکاران ورزشکار و غیر ورزشکار استان خوزستان انجام شد.

در بخش کیفی، «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» با ۳۶ عبارت و ۵ زیرمقیاس با عناوین سلامت جسمانی، سلامت روانی، عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه، کاهش

در بزهکاران سبب کاهش احتمال بازگشت مجدد به ندامتگاه می شود. در این راستا نتایج پژوهش رشیدی و براتی (۲۲) حاکیست عوامل مرتبط با عدم تکرار جرم و عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه زنان بزهکار در دو گروه: عوامل بیرونی تأثیرگذار بر عدم تکرار جرم و عوامل درونی تأثیرگذار بر عدم تکرار جرم، تقسیم بندی می گردد؛ که همسویی نتایج پژوهش حاضر و نتایج پژوهش رشیدی و براتی (۲۲) در خصوص عوامل تأثیرگذار (از جمله کلاس های مشاوره و روان شناسی) که در مدیریت خشم بزهکاران، مفید بوده، اشاره نمود.

نتیجه گیری

در بخش کیفی نتایج، ابزار «مقیاس اثر ورزش در خشونت بزهکاران» با ۳۶ عبارت و ۵ درون مایه طراحی گردید. نتایج بخش کمی نیز نشان داد که تأثیر ورزش بر کاهش خشونت بزهکاران ورزشکار، در مقایسه با بزهکاران غیرورزشکار معنادار بوده است. با عنایت به تأثیر ورزش در کاهش خشونت بزهکاران، پیشنهاد می شود مدیران و مسئولین، برنامه های منظم و گسترده تری جهت ایجاد کلاس ها و امکانات ورزشی در ندامتگاه ها، اتخاذ نمایند. از جمله محدودیت های این پژوهش، می توان به این دو نکته اشاره نمود اول اینکه: با توجه به اینکه نمونه های این پژوهش، چون بزهکاران استان خوزستان بودند، در تعمیم نتایج به سایر استان ها می بایست احتیاط نمود؛ دوم اینکه چون ابزار طراحی شده، یک ابزار خودگزارشی بوده، لذا در یافته های پژوهش می تواند تأثیرگذار بوده باشد.

سپاسگزاری

این مقاله مستخرج از پایان نامه دکترای پرویز بابادی در رشته جامعه شناسی ورزش و به راهنمایی آقای دکتر محمد رضا اسماعیلی با کد ۱۳۹۸/۱۱/۱۶ در تاریخ ۱۴۰۹۲۳۷۷۱۱۸۷۷۲ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب می باشد. در ضمن از کلیه مدیران، کارمندان و به خصوص بزهکاران ندامتگاه های استان خوزستان که در این پژوهش همکاری داشتند، نهایت تشکر و قدردانی می گردد.

تضاد منافع

نویسندگان تصریح می کنند که هیچ گونه تضاد منافی در مقاله حاضر وجود ندارد.

ابزار به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ مورد سنجش قرار داده و برای زیرمقیاس های تصور از خوردن برچسب منحرف، توجیه عمل مجرمانه، رفتار خشن با فرد/ تنبیه بدنی، مشاهده رفتار خشن در خانواده به ترتیب ۰/۵۸، ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۷ بدست آورد. با وجود اینکه ابزار نامبرده خشونت را مورد سنجش قرار می دهد ولی تأثیر ورزش را نمی تواند در خشونت بزهکاران بسنجد.

همچنین بنی فاطمه و بابایی نژاد (۲۰) در پژوهش خود ابزاری جهت سنجش عوامل اجتماعی با ارتکاب جرم در بین زنان ندامتگاهی را طراحی نمود که فقط به سنجش روایی محتوا و پایایی ابزار به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ابزار اکتفا نمودند. ابزار طراحی شده به صورت اختصاصی، خشونت را نمی سنجد و هم اینکه فقط یک نوع روایی و پایایی را سنجیده است. لذا با توجه به پژوهش عرب نژاد و یزدان پناه (۵) و بنی فاطمه و بابایی نژاد (۲۰)، ابزاری که بتواند اثر ورزش در خشونت در بزهکاران را بسنجد، طراحی یافت نشد.

در بخش کمی پژوهش نیز نتایج بطور کلی نشانگر این بود که در بزهکاران ورزشکار، بین مشارکت گروهی و سلامت، کاهش خشونت و عدم بازگشت مجدد همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج حاکیست ورزش با سلامتی همبستگی مثبت و معناداری داشته است. در این راستا، نتایج مطالعه دیگری نشان داد ورزش هوازی موجب تأثیر معنی داری بر شکایات جسمانی بزهکاران مالی و بزهکاران دارای اعتیاد، داشته است (۱۳). بعلاوه، یافته های پژوهش Meek & Lewis (۱۶) نشان داد ورزش و فعالیت جسمانی سبب افزایش سلامت بزهکاران می باشد. در این راستا، نتایج پژوهش Larrabee Sonderlund و همکاران (۲۱) نشان داد میزان خشونت در جمعیت ورزشکار نسبت به افراد غیرورزشکار، کمتر است. بعلاوه، ورزش سبب کاهش بازگشت مجدد به ندامتگاه می شود.

از سوی دیگر، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که سلامتی سبب عدم بازگشت مجدد به ندامتگاه، می شود. همچنین سلامتی سبب کاهش خشونت در بزهکاران، شده است. در این راستا، نتایج پژوهش خوشنام و مسعودی (۱۴) نشان داد اگرچه بین پرخاشگری بزهکاران ورزشکار و غیرورزشکار تفاوت معناداری وجود ندارد، ولی بزهکاران ورزشکار نسبت به بزهکاران غیرورزشکار پرخاشگری کمتری دارند. لذا احتمال بازگشت مجدد به ندامتگاه کمتر می شود. بعلاوه، یافته های مطالعه حاضر نشان داد کاهش خشونت

References

1. Edwards SR, Hinsz VB. A meta-analysis of empirically tested school-based dating violence prevention programs. *Journal of Sage Open*. 2014; 4 (2): 1- 8. <https://doi.org/10.1177/2158244014535787>
2. Divband F, Parsamehr M. Investigating the relationship between parents' religiosity and interpersonal violence of high school boys. *Journal of Psychology and Religion*. 2011; 4 (1): 71- 87. <http://ensani.ir/file/download/article/20130115084338-9716-5.pdf>
3. Espelage D. Data needs for emerging research issues in bully and violence prevention: Strengths and limitations of the national center for educational statistics data sets. *Journal of AERA Open*. 2015; 1 (1): 1-7. <https://doi.org/10.1177/2332858415604147>
4. Wright Darlene R. Kevin M. Fitzpatrick. Social capital and adolescent violent behavior: Correlates of Fighting and Weapon use among Secondary School Students. *Journal of Social Forces*. 2006; 84 (3): 1435-1453. <https://www.jstor.org/stable/3844447?seq=1> <https://doi.org/10.1353/sof.2006.0077>
5. Arabnezhad F, Yazdanpanah L. Factors related to violence among youths aged between 18-35 in Kerman prison. *Journal of Social Welfare Quarterly*. 2011; 11 (43): 71-95. URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-753-fa.html>
6. Heidari AH, Golchin M, Zare B, Rohandeh M. Meta-analysis of social factors affecting interpersonal violence. *Journal of Social development (formerly human development)*. 2017; 12 (2): 55- 82. https://qjss.scu.ac.ir/article_13508_4004fe524f9d119abc6e60786e05d533.pdf
7. Forghani Raisi SH. Recognize Behavioral Problems in Children and Adolescents. Tehran: Manadi Tarbiat. 2008.
8. Allison KR, Adlaf EM, Irving HM, Hatch JL, Smith TF, Dwyer JJM, et al. Relationship of vigorous physical activity to psychologic distress among adolescents. *Journal of Adolescent Health*. 2005; 37 (2): 164-166. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2004.08.017>
9. Abbas Zadeh M, Saadati M. Business H. Domestic violence, threat to mental health (sociological study of married women in Tabriz). *Journal of Social Security Studies*. 2010; 24: 61-90. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=142331>
10. Arai Y, Hisamichi S. Self-reported exercise frequency and personality: A population-based study in Japan. *Perceptual and Motor Skills*. 1998; 87 (3&2): 1371-1375. <https://doi.org/10.2466/pms.1998.87.3f.1371>
11. Rashidi Z, Rashidi A, Roozbehani Reza, Rezaei F. The effect of group exercise on reducing depression in women: A case study. *Journal of Isfahan Medical School*. 2012; 30 (212): 1856-1861. <http://jims.mui.ac.ir/index.php/jims/article/view/2376/4642>
12. Sadeghi Fard M. Social factors affecting the tendency of adolescents and young boys to delinquency and strategies to prevent it. *Journal of Crime Prevention Studies*. 2010; 5 (16): 85-114. http://cps.jrl.police.ir/article_13520_cb655517c810865732789f1a3e18aeb1.pdf
13. Babadi P. [Sociological analysis of the relationship between Group sports and reduction of violence among prisoners (Khuzestan Province)]. PhD thesis. Department of Sport Sociology. Faculty of Physical Education and Sports Sciences. Islamic Azad University, South Tehran Branch. 2019.
14. Khoshnam E, Masomi M. [Comparison of the aggressiveness and physical fitness between athletes and non-athletes' prisoners]. *Journal of Ebne Sina*. 2017; 19 (2):78-81. <http://ebnesina.ajaums.ac.ir/article-1-426-fa.html>
15. Roustaei A, Abolghasemi Sh, Mohammadi Aria AR, Saedi S. [Comparison of the effectiveness of anger management training and medication on prisoner aggression]. *Journal of New Findings in Psychology*. 2011; 6 (21): 31-19. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=160120>
16. Meek R, Lewis G.E. Promoting well-being and desistance through sport and physical activity: The opportunities and barriers experienced by women in English prisons. *Journal Women & Criminal Justice*. 2014; 24 (2): 151-172. <https://doi.org/10.1080/08974454.2013.842516>
17. Sakhnovri F, Moslehi M, Tavazohi H, Fadayi Nobari R. [Epidemiological study of violence and its relationship with age, sex and place of conflict]. *Journal of Knowledge and Health*. 2010; 5 (Special letter of the 6th Iranian Congress of Epidemiology): 93-93. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=120930>

18. Yaghmaei F. Measuring in Behavior Research by Valid and Reliable instruments. Shaid Behesthi University of Medical Sciences and Health Service and Golban. 2009.
19. Yaghmaei F, Mohammadi S, Alavi Majd H. Developing “Quality of Life in Infertile Couples Questionnaire” and measuring its psychometric properties. *Journal of Reproduction & Infertility*. 2009; 10:137-143.
20. Bani Fatemeh H, Babaeinejad R. [Investigating the social factors related to the rate of “crimes of women prisoners” in Tabriz]. *Journal of Sociological Studies*. 2009; 2 (4): 75-94. http://jss.iaut.ac.ir/article_520942.html
21. Larrabee Sonderlund A, O'Brien K, Kremer P, Charles Rowland B. The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 2013; 17 (6): 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2013.03.011>
22. Rashidi A, Barati M. [Investigating the situation of women prisoners and their rehabilitation methods (Case study of Arak prisoners in 2015)]. *Journal of Women's Research*. 2016; 7 (17): 67-93. http://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2297.htm